

M.A Semester-2 Examination

410

Sanskrit (EA)

Time : 2-30 Hours]

April-2024

[Max. Marks : 70

પ્રશ્ન-1. નીચેનામાંથી કોઈ પણ બેનો અનુવાદ કરી સમજાવો.

(14)

1. કર્મણા જાયતે જન્તુઃ કર્મણૈવ વિલીયતે ।

સુખં દુઃખં ભયં ક્ષેમં કર્મણૈવાભિપદ્યતે ॥

2. સાધૂનાં સમચિત્તાનાં સુતરાં મત્કૃતાત્મનામ્ ।

દર્શનાન્નો ભવેદ્ બન્ધઃ પુંસોઽક્ષ્ણોઃ સવિતુર્યથા ॥

3. બહૂનિ સન્તિ નામાનિ રૂપાણિ ચ સુતસ્ય તે ।

ગુણકર્માનુરૂપાણિ તાન્યહં વેદ નો જનાઃ ॥

4. મૃત્યુર્જન્મવતાં વીર દેહેન સહ જાયતે ।

અથ વાબ્દશતાન્તે વા મૃત્યુર્વૈ પ્રાણિનાં ધ્રુવઃ ॥

પ્રશ્ન-2. ભાગવતપુરાણમાં નિરૂપિત ચીરહરણ પ્રસંગનું આધ્યાત્મિક રહસ્ય સમજાવો.

(14)

અથવા

ભાગવતપુરાણના ગોવર્ધનધારણ લીલામાં વ્યક્ત થતા સામાજિક સંદર્ભોની ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-3. શ્રીકૃષ્ણની બાળલીલાઓનું વિવેચન કરો.

(14)

અથવા

‘ઇન્દ્ર-મથ્થભંગ પ્રસંગ’ પર સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો.

પ્રશ્ન-4. પુરાણના દશ લક્ષણોને ધ્યાનમાં રાખી ભાગવતનું મહાપુરાણ તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

(14)

અથવા

‘વિદ્યાવતાં ભાગવતે પરીક્ષા’ આ વિધાનની સમીક્ષા કરો.

પ્રશ્ન-5. નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં ઉત્તર લખો. (કોઈ પણ સાત)

(14)

૧. પૂતના ઉદ્ધાર લીલા શું છે?

૨. ‘બલરામ’ શબ્દ સમજાવો.

૩. કૃષ્ણના અવતાર નું પ્રયોજન જણાવો.

૪. નલકૂબર અને મણિગ્રીવ કોણ હતા?

૫. પ્રજમાં કયાં કયાં વૃક્ષો હતાં?

૬. શ્રીકૃષ્ણ દામોદર કેમ કહેવાયા?
 ૭. ભાગવતપુરાણમાં ક્યાં ક્યાં ગીતો વર્ણવાયેલ છે?
 ૮. પુરાણ પ્રસિદ્ધ વંશો જણાવો.
 ૯. 'વ' થી શરૂ થતાં પુરાણોના નામ આપો.
 ૧૦. ભાગવતપુરાણના અન્ય નામો જણાવો.
 ૧૧. 'પુરાણ' શબ્દના વિવિધ અર્થો જણાવો.
 ૧૨. 'વંશાનુચરિત' શબ્દ સમજાવો.
-

2004E102

M.A Semester-2 Examination

410

Sanskrit (EB)

April-2024

Candidate's Seat No : _____

Time : 2-30 Hours]

[Max. Marks : 70

પ્રશ્ન-1 નીચેનામાંથી ગમેતે એકસૂત્રને સમજાવો.

14

1 ષષ્ઠી સ્થાનેયોગા ॥

2 ઊરણ્ રપરઃ॥

3 અણુદિત્સવર્ણસ્ય ચાપ્રત્યયઃ॥

4 સ્વરુપં શબ્દસ્યસંજા ॥

પ્રશ્ન-2 પરિભાષાનું લક્ષણ આપી પાણિનીય વ્યાકરણ આધારે સમજાવો.

14

અથવા

પરિભાષા એટલે શું તેને પરિભાષા સૂત્રને આધારે ચર્ચો.

પ્રશ્ન-3 નીચેનામાંથી ગમે તે એકપર નોંધ લખો.

14

1 અષ્ટાધ્યાયીની વિષય વ્યવસ્થા.

2 પાણિનીય વ્યાકરણની ત્રણ શાખાઓ.

પ્રશ્ન-4 નીચેનામાંથી ગમે તે એકસૂત્ર સમજાવો.

14

1 તુલ્યાસ્યપ્રયત્નં સવર્ણમ્ ॥

2 ઉપદેશેઙ્ગજનુનાસિક ઇત્ ॥

3 તપરઃ તતકાલશ્ચ ॥

4 વૃદ્ધિરાદૈચ ॥

પ્રશ્ન-5. નીચેનામાંથી ગમેતે સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

14

1 વાર્તિકનું લક્ષણ જણાવો.

2 કોઇપણ ત્રણ પરિભાષાવૃત્તિગ્રન્થના નામ આપો.

3 આચાર્યપાણિનિનો સમય જણાવો.

4 વ્યાકરણનું અપર નામ કયું?

5 પાણિનિના પૂર્વાચાર્યોના નામ આપો.

6 સૂત્રાર્થનિર્ણયની ચર્ચા કરતા ગ્રંથોના નામ આપો.

7 સૂત્રના પ્રકાર કેટલા છે? કયા કયા?

8 પ્રક્રિયાગ્રન્થોના નામ જણાવો.

9 સમ્પ્રસારણ કોને કહે છે.

P.T.O.

પ્રશ્ન -1 અ વિવરણાત્મક નોંધ સાથે કોઈપણ એક ગદ્યખંડ નો અનુવાદ કરો.

07

1).અલૌકિકો હિ વેદાર્થો ન યુક્તયા પ્રતિપદ્યતે।

તપસા વેદયુક્તયા તુ પ્રસાદાત્ પરમાત્મનઃ ।।

ન હિ સ્વબુદ્ધયા વેદાર્થ પરિકલ્પ તદર્થ વિચારઃ કર્તુ શક્યઃ । બ્રહ્મ પુનર્યાદૃશં વેદાન્તેષ્વવગતં તાદૃશમેવ મન્તવ્યમ્। અણુમાત્રાન્યથા-કલ્પનેઽપિ દોષઃ સ્યાત્ ।

‘યોઽન્યથાસન્તમાત્માનમન્યથા પ્રતિપદ્યતે।

કિં તેન ન કૃતં પાપં ચૌરેણાત્માપહારિણા ।।

“નૈષા તર્કેણ મતિરાપનેયે” તિશ્રુતેશ્ચ।

ન ચ વિરુદ્ધવાક્યાનાં શ્રવણાત્તન્નિર્દ્યાર્થ વિચાર । ઊભયોરપિ પ્રામાણિકત્વેનૈકતર-નિર્ધારસ્યાશક્યત્વાત્, અચિન્ત્યાનન્તશક્તિમતિ સર્વભવનસમર્થે બ્રહ્મણિ વિરોધા-ભાવાચ્ચ ।

2).શાસ્ત્રેયોનિઃશાસ્ત્રયોનિઃશાસ્ત્રોત્કારણાત્વાદિત્યર્થઃ । શાસ્તીતિ શાસ્ત્રં વેદઃ । સામાન્યગ્રહણં પૂર્વકાણ્ડે પૂર્વસૃષ્ટિવાક્યાનાં સંજ્ઞાગર્થમ્ । યથાસ્યૈવ કારણત્વન્નાન્યથા તથોપરિષ્ટાદ્વક્ષ્યામઃ । મતાન્તરવજ્જન્માદીનાન્ન વિકારિત્વં કિન્ત્વાવિર્ભાવતિરોભાવાવેવ । તથોત્તરત્ર વક્ષ્યતે । તદનન્યત્વાધિકરણે । નામલીલાયા અપિ ન પૃથગ્નિરુપણં પ્રપન્ચમધ્યપાતાત્ ।

કેચિત્ પૃથગ્નૂપનામપ્રયજ્ઞચકર્તૃત્વં યોગવિભાગેન પ્રતિજ્ઞાય સમન્વયાદિસૂત્રેષ્વેવ હેતૂન્ વર્ણયન્તિ ।

અન્વયસિધ્યર્થજ્ઞ અતતિ વ્યાપ્નોતીતિ અત્, શાસ્ત્રે યોનિત્વં પ્રાપ્તં તદિતિ । નૈતત્ સૂત્રકારસમ્મતમિતિ પ્રતિભાતિ । તસ્માત્ સર્વજત્વં સર્વશક્તિમત્ત્વજ્ઞ સિદ્ધં નિરંકુશજગત્કર્તૃત્વેન ।

બ. સૂત્ર સમજાવો. (ગમે તે એક)

07

1.જન્માદ્યસ્ય યતઃ।

2.શાસ્ત્રયોનિત્વાત્।

પ્રશ્ન -2 નીચે આપેલ સૂત્રોમાંથી કોઈપણ બે સૂત્રો ને સવિસ્તર સમજાવો.

14

1. ઋતમ્ભરા તત્ર પ્રજા।

2. તસ્ય વાચકઃ પ્રણવઃ।

3. યોગશ્ચિત્તવૃત્તિનિરોધઃ।

4. પ્રમાણવિપર્યયવિકલ્પનિદ્રાસ્મૃતયઃ।

પ્રશ્ન-૩ . ‘અથાતો બ્રહ્મજિજ્ઞાસા’ સૂત્રને સવિસ્તર સમજાવો.

14

અથવા

સમાધિનાં પ્રકારો આપી સવિસ્તર ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-૪ નોંધ લખો .

14

૧ જન્માદ્યસ્ય ચતઃ।

૨ વલ્લભાચાર્યનું વેદાંતદર્શનમાં પ્રદાન.

અથવા

૧. ફૈશ્વરઃ।

૨. યોગઃ।

પ્રશ્ન-૫ ટૂંકમાં જવાબ આપો.(ગમે તે સાત)

14

૧. ‘વિપાક’ એટલે શું?

૨. સૂત્રધાર અને ભાષ્યકાર વચ્ચે નો ભેદ સમજાવો.

૩. બ્રહ્મસૂત્રોના રચયિતા કોણ છે?

૪. યોગદર્શન અનુસાર ‘આસન’ નું લક્ષણ જણાવો.

૫. વેદાદ્વય કેટલાં છે? નામ આપો.

૬. બ્રહ્મસૂત્રનાં પ્રથમાધ્યાયનાં પ્રથમપાદમાં કેટલા સૂત્રો છે?

૭. યોગસૂત્રો ની સંખ્યા દર્શાવો.

૮. યોગદર્શન અનુસાર ‘નિયમ’ એટલે શું? સમજાવો

૯. ભાષ્યનું લક્ષણ જણાવો.

2004E102-6

Candidate's Seat No : _____

M.A Semester-2 Examination

410

Sanskrit (ED)

April-2024

Time : 2-30 Hours]

[Max. Marks : 70

Alankarshastra (Bharatmuni- Rasasutra & Bhamah Kavya)

પ્ર.1 તત્ર વિભાવાનુભાવવ્યભિચારિસંયોગાદ્રસનિષ્પત્તિ। સમજાવો. (14)

Explain તત્ર વિભાવાનુભાવવ્યભિચારિસંયોગાદ્રસનિષ્પત્તિ।

અથવા/OR

નીચેની કારિકા અર્થ આપી સમજાવો.

Explain the meaning of the following Karika:

(1) રતિર્હાસન્ધ શોકન્ધ ક્રોધોત્સાહો ભયં તથા।

જુગુપ્સા વિસ્મયન્ધેતિ સ્થાયિભાવાઃ પ્રકીર્તીતાઃ।।

(2) ન હિ રસાદ્વતે કન્ધિદર્થઃ પ્રવર્તતે।

પ્ર.2 ભટ્ટ લોલ્લટનો મત સમજાવી તેની સિદ્ધિ તથા મર્યાદા દર્શાવો. (14)

Explain the opinion of Bhatta Lollata and show its achievements and limitations.

અથવા/OR

શ્રી શંકુકના અનુકૃતિ-અનુમિતિવાદની ચર્ચા કરો.

Discuss the અનુકૃતિ-અનુમિતિવાદઃ according to Mr. Shankuk.

પ્ર.3 ભટ્ટ નાયકનો મત સમજાવી તેની સિદ્ધિ તથા મર્યાદા દર્શાવો. (14)

Explain the achievements and limits of Bhatt Nayaka opinion.

અથવા/OR

અભિનવગુપ્તે કરેલી શાન્ત રસની સ્થાપના વિષે નોંધ લખો.

Write note on the establishment of શાન્તરસઃ according to Abhinavagupta.

પ્ર.4 ભામહના મતાનુસર વાણીગત દોષોની સોદાહરણ ચર્ચા કરો. (14)

Discuss the verbal faults with an example according to the Bhamah.

અથવા /OR

અસંભવ, લિઙ્ગભેદ, વચનભેદ, શબ્દહીન, દોષોની સોદાહરણ ચર્ચા કરો.

Discuss the અસંભવ, લિઙ્ગભેદ, વચનભેદ, શબ્દહીન, faults with an example.

પ્ર.5 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (ગમે તે સાત) (14)

Write the answers to the following questions: (any Seven)

(1) વિભાવ એટલે શું? તેના કેટલા પ્રકાર છે?

(2) વ્યભિચારિ ભાવનું લક્ષણ લખો.

(3) અભિનયના કેટલા અને કયા કયા પ્રકારો છે?

(4) ભટ્ટ લોલ્લટના મતે સ્થાયિભાવ અને અનુભાવો વચ્ચે કેવા પ્રકારનો સંયોગ થાય છે?

- (5) ભદ્ર લોલ્લટના મતનું નામ શું છે?
- (6) પ્રેક્ષકને થતી પ્રતીતિને શંકુક કેવી ગણાવે છે?
- (7) શ્રી શંકુક નિષ્પત્તિ: શબ્દનો અર્થ શું કરે છે?
- (8) ભોગીકૃતવ્યાપાર' ને બીજા કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે?
- (9) અભિનવગુપ્ત રસ પ્રતીતિના કેટલા વિધનો ગણાવે છે?
- (10) અભિનવગુપ્ત રસનિષ્પત્તિ: શબ્દનો અર્થ શું કરે છે?
- (11) ભામહ મુખ્યત્વે કેટલા દોષ વર્ણવે છે?
- (12) ક્રીડાયાં વિકૃતં ચ તત્। આમાં કયો દોષ છે?
